

4569.

virkatalon Kotovainiosta, joka ennen on ollut ratsuväen harjoituskenttä. Löytäjä torppari Kalle Kuusisto.

4570.

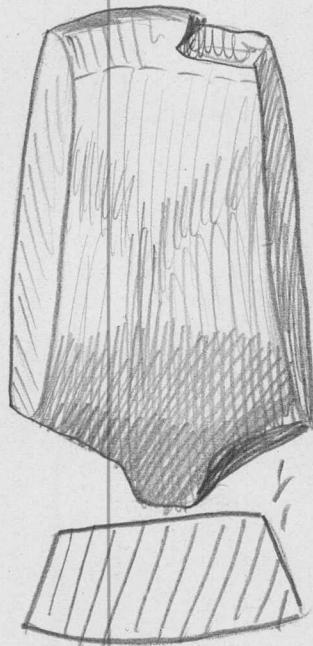
Harjavalta

Esineet, jotka amanuenssi, maisteri Juhani Rinne, maist. A. M. Tallgrenin avustamana, 4-6 p:nä heinäkuuta 1905 kaivautti esiin ja ennen löydettyinä osti Saamanmäen kivikautiselta asuinpaikalta Harjavallan pitäjän Jutin talon maalla. Mainittu Jutin talo kuuluu Harjavallan kirkonkylään, vaikka se isonjaon järjestelyn siellä tapahtuttua, tuli siirretyksi noin 8 kilometrin päähän kylästä Saamanmäen metsäkulmalle. Katso maist. Rinteen kertomusta, siihen kuuluvaa karttaa ja neljää valokuvaa Hist. museon topografisessa arkistossa. (Samalta paikalta ennen tulleita löytöjä on lueteltu Hist. Mus. Luett. N^o ot 4399:1-10 ja 4276:4) Tässä luetellaan myös yksi Kaunismäellä saatu löytö (Katso H.M.L. N° 4276:3).

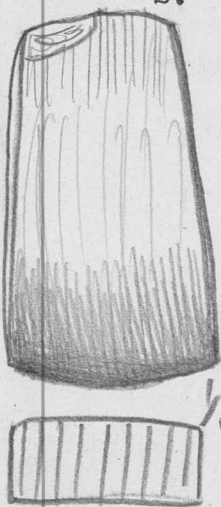
a) Esineet, jotka Saamanmäen torpan omistaja F. E. Laurila ja Jutin talon miehet olivat ennen tutkimista talteen ottaneet noin 100 metrin päässä Saaman torpan asuinrakennuksesta luoteeseen o-
levalta hiekkaku^opalta, ja jotka kaikki ovat löydetty mainitusta kuopasta hiek-

4570.
Harjavalta

kaa otettaessa. Hioinkivet oli aluksi heitetty kuopan reunaan hiekassa olleista kivistä kertyneeseen kivikasaan, josta torppari Laurila oli ne sitten ottanut talteen. Esineet ostettiin löytäjiltä.

1. Tasataltta, hienoa eruptiivista vuorilajia. Ase kapenee jonkunverran varsipäätä päin pysyen poikkileikkaukseltaan koko pituudella suorakaiteen muotoisena. Teränlasku loivalainen ja hie-
man mykevä; terän molemmat kasat loh-
jenneet. Ase on muuten kauttaaltaan
hyvin hiottu, vieläpä kantapäästäkin,
joka on, vaikka epätäydellisesti hiottu
harjalle, sekä sitten terävämmästä kul-
mastaan lohjennut. Pituus 64,5, leveys
teränpuolelta 38, varsipäästä 30 ja
paksuus 17 mm.

2. Tasataltta, samaa kivilajia ja samaa
tyyppiäkin kuin edellinen, vaikka pie-
nempi. Väriltään on ase ruskean har-
maa. Teränlasku loivanlainen, mutta
jyrkkenee terän suulta. Poikkileikkaus
melkein suunnikas. Kantapäästä kappale
lohjennut. Pituus 49, leveys terältä
27, varsipäästä 22 ja paksuus 11 mm.

3. Joukko saviastiankappaleita ainakin kol-
mesta eri astiasta. Astia-ainetta val-
mistettaessa on saveen sekotettu ver-
rattain karkeajyväistä hiekkaa. Väril-

4570.

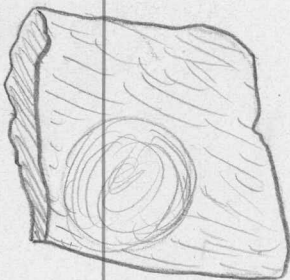
Harjavalta.

tään ovat palaset harmaita tai vaalean punertavia, mutta kokonaan koristamattomia. Astiapalasten joukossa on yksi uurrekappale tasapohjaisesta astiasta, jonka pohjan läpimitta lienee ollutt noin 115 mm. Niinikään löytyy näissä kolme reunapalasta, joista yhdestä kuitenkin on ainoastaan sisäpinta jällellä.

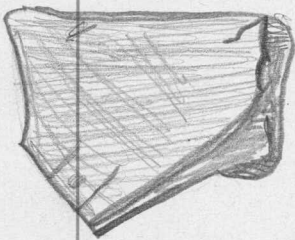
4. Pieni hioinkiven kappale ruskeata hiekkakiveä. Kivi on kclmelta sivulta hiottu, kaikilta hieman notkolle. Kivi on katkelma pitemmästä, hiottaessa luultavasti käsissä pidetystä hioinkivistä. Pituus 31 ja vahvuus 18 x 14,5 mm.

5. Hioinkivilaaka punasen ruskeata, porilaista hiekkakiveä. Kivi, jonka toisella sivulla on pyöreä, noin 15 sm:n läpimittainen, ympyrään hiottu, tasainen hiomapinta, on nähtävästi pintaliuskelma alkuaan paksummasta hiomalasta. Kivi on vähän vinoneliön muotoa, kulmista mitaten 39 x 31 cm laaja ja vaan 1,5 cm paksu.

6. Hioinkivilaaka, samaa kivilajia kuin edellinen. Kivestä on toinen sivu hiottu ja hiomapinta, joka on yhdeltä reunaltaan pyöreähköksi lohennut, on keskeltä kuopalla. Kiveä ei ole ennätetty varsin kauvaa hiomiseen käyt-

4570.

Harjavalta

tää, koska hiomapinnasta eivät ole ki-
ven alkuperäiset epätasaisuudet ennät-
täneet kaikki pois kuluu. Kivi on
kahdelta kyljeltään epätasainen, ja
sen laajuus on 26 x 12 cm, paksuus
6,5 cm.

7. Kaksikymmentäkaksi suurempaa ja pienem-
pää hioinkivilaa an katkelmaa, kaikki
porilaista hiekkakiveä, toiset hienom-
paa, toiset karkeampaa. Hioinpinnat
vaihtelevat eri katkelmissa, samoin
kuin itse katkelmat, suuruudelleen,
mutta useimmat ne näyttävät syntyneen
kehänmuotoon tapahtuneesta hiomisesta.
Yhdestä ainoasta kappaleesta, jonka
noin 2-2,5 cm:n leveä reuna vaan on
hiottu, voi jollakin varmuudella sanoa,
että sen hiomapinta on syntynyt edes-
takaisin tahkoamalla.

Esineet № 1-7 ostetut torp -
pari F. E. Laurilalta.

8. Isonpuoleisen kivikirveen varsipuoli
tiivistä eruptiivistä vuorilajia. Aseen
sivut ja kyljet ovat huolellisesti hi-
otut, joten hiottuun pintaan on jäänyt
vaan muutamia kivessä olleita syvennyk-
siä. Sittemmin ovat myöhemmin tapahtu-
neet lohkeamiset hiotun pinnan tärvel-
leet varsinkin asean kantapään puolel-
ta, joka toisen sivun ja kyljen puo-
lelta on koko pitkolla lohennut, ku-
ten näyttää pienissä erissä. Aseen

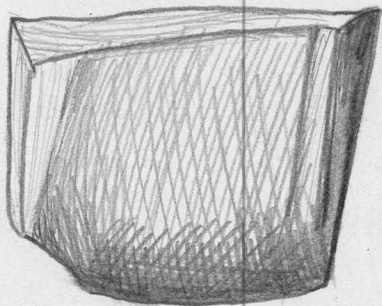

1/2

4570.

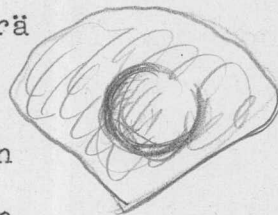
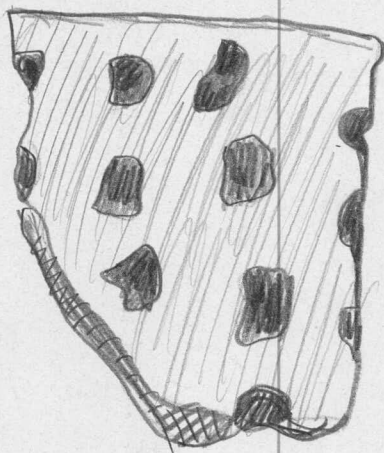
Harjavalta.

poikkileikkaus on muotoa. Katkelman pituus on 82, leveys 62 ja paksuus 34 mm.

9. Matalakouruisen kourutaltan teräkatkelma hienoa eruptiivista vuorilajia. Teränselä lasku kaksitaitteinen, teränsuunpuoleinen jyrkkä ja lyhyt. Terän toinen kasa lohennut pois. Ase näyttää terää päin hieman kapenevan. Terä on hyvästi hiottu lukuunottamatta paria syvennystä terän eheässä kasan luona kummallakin puolella terää. Katkelman pituus 39, leveys 47 ja paksuus 22 mm.

10. Joukko saviastian kappaleita ainakin kolmesta eri astiasta. Mitä saviaineeseen tulee on se näissä, samoinkuin n:lla 3 kerrotuissa, ylimalkaan karkeahiekkaisista. Väriltään ovat kappaleet harmaita tai vaalean punaisia. Useimmat kappaleista ovat kaikkia koristuksia vailla, osaksi ehkä siitä syystä että kappaleista on päälikerros lohjennut pois. Eräessä kappaleessa näkyy koristeena pitkänsoikea, hieman viistoon pistetty kuoppa, eräessä toisessa niinkään viisto kaksoiskuoppa, (muistuttaa sorkan jälkeä) sekä vielä eräessä kappaleessa ympyrämuotoa. Yhdessä ainoassa reunapalassa on enemmän koristetta, nim. rivittäin asetettuja pohjaltaan epätasaisia kuop-

4570.
Harjavalta

pia. Katso piirrosta vasemmalla. Sekä tämä koristelu, että muut tässä olevat reunapalat ovat profiililtaan oikeaan laitaan piirrettyä muotoa.

Esineet № 8-10 ovat ostetut Jutin talon renkeiltä.

b) Kaivausten kautta esille saadut löydöt.

Samasta hiekkakuopasta, jota edellä luotellut esineet oli löydetty hiekkaa otettaessa (noin 0,80-1 metrin syvyyteen), tutkittiin 14 metrin pituinen ja 2-3 metrin levyinen kaistale länsilaitaa sekä noin kymmenenkunnan neliömetrin alue hiekkakuopan pohjaa, kohdalta, josta hiekkaa ei oltu otettu paksummalta kuin noin 10-20 cm:n verran pinnalta. Kaivettu alue, jonka näkee maist. Rinteen kertomusta seuranneesta kartasta sekä erikoisesta asemapiirrokselta tältä alueelta, jaettiin ruutuihin, joista I, II, III ja V olivat saman ottoalueella, IV, VI-XII koskemattomana kuopan reunaa.

Ruudulta II ja V oli kulttuurikerros kaiketi kokonaan tullut poistetuksi, koska niiden kohdalta ei mitään löytynyt, eikä hiekassakaan ollut mitään kosketuksen merkkiä näkyvässä.

Ruudulta I oli alkuperäinen pintakerros myöskin poissa ja jälellä

4570.

Harjavalta.

oleva liikutettu hiekka ulottui korkeintaan 20 cm:n syvyydelle nykyisestä pinnasta. Tältä väliltä tavattiin myöskin ruudulta esiintyneet löydöt:

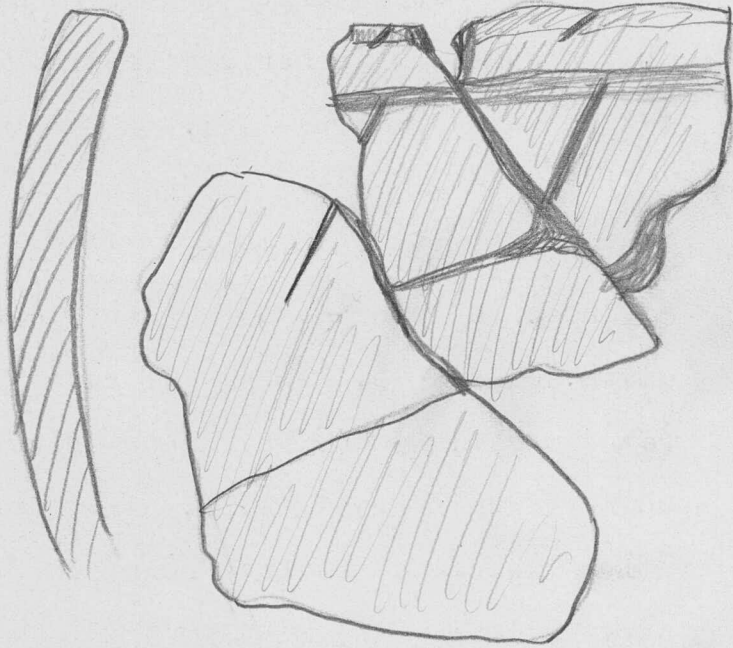
11. Pieni polttamaton luupalanen, nähtävästi jonkun eläimen luuta. Luu löytyi ruudulta asemapiirroksen merkityltä kohdalta.
12. Kappale hiokinivilaa astasta, porilaista ^ehipnorakeista hietakiveä. Hiomapinta, jota on noin kymmenkunnan cm:riä leveä kaistale jälellä, on keskustalta notkolla ja syntynyt kehänmuotoon hiomalla. Kivi on 268 mm pitkä, leveimmältä kohdaltaan 129 mm leveä ja 24-36 mm paksu sekä laitaa piirrettyä muotoa. Kivi löytyi asemapiirroksen merkityltä kohdalta ruutua 10 cm:n syvyydeltä nyk. pinnan alta.
13. Neljä pientä poltettua luupalasta ja muutamia saviastian kappaleita, jotka viimeksimainitut ovat nähtävästi kaikki samasta astiasta. Näistä sai viidestä kappaleesta kokoonpannuksi hyvän osan astian sivua reunasta lähtien. Astia näkyy olleen pohjaa päin kapeneva ja sivulta jonkunverran ulospäin paisuva sekä hyvin niukasti koristettu, kuten tähän piirretystä kuvasta näkyy. Sekä luupalaset että astian kappaleet löytyivät toistensa yhteydessä asemapiirroksen

4570.

Harjavalta

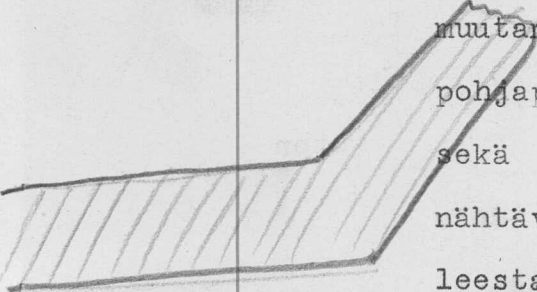
merkityltä kohdalta noin 10-20 cm:n
syvyydeltä nykyisestä pinnasta.

Ruudulta III oli niinikään alkuperäinen pintakerros poistettu ja jälellä oleva kulttuurikerros tuskin kahtakymmentä cm:riä vahva. Tästä tavatut löydöt esiintyivätkin melkein heti nykyisen pinnan alta. Löydöt olivat:

14. Tahkokiven kappale, hienorakeista porilaista hietakiveä. Kiven hiomapinta, jota on ainoastaan kapea kaistale jälellä, on syntynyt kehän muotoon tahkoamalla. Kiven pituus 144,5, suurin leveys 59 ja paksuus 46 mm. Katkelman löytökohta merkitty asemapiirrokseen.

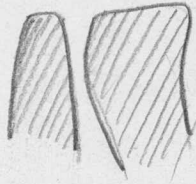

15. Kaksi pientä poltettua luupalasta sekä muutamia saviastianpalasia, nim. isompi pohjapalanen tasapohjaisesta astiasta sekä muutamia pienempiä palasia, jotka nähtävästi ovat tästä isommasta kappaleesta varisseet. Pohjapalasen ja siitä nousevan laidan profiili on tällai-

4570.

Harjavalta

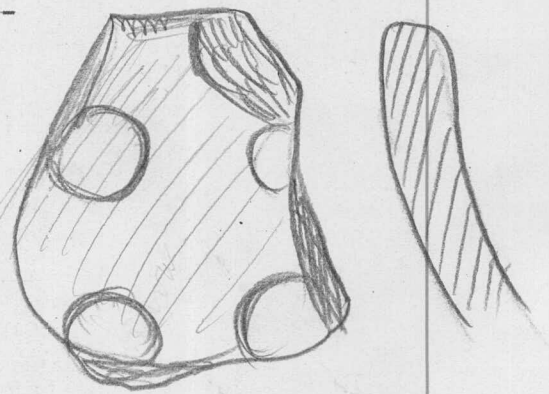
nen

Astia- ja luupalaset löytyivät toisten-
sa yhteydessä asemapiirroksen merkityl-
tä kohdalta ruutua III.

Ruutu IV oli suurimmaksi osaksi koske-
matonta, alkuperäisen nurmen peittämää
maata. Tässä olleesta kulttuurihiekka-
kerroksesta, joka kaikkiaan ulottui
noin 40 cm:n syvyydelle, löydettiin pa-
rilta kohdalta ruutua noin 10-30 cm:n
syvyyksiltä:

16. Saviastian palasia ainakin kolmesta e-
ri astiasta. Saviaines useimmissa näis-
tä palasista on hienoa, ja kappalei-
den pinnat täynnä omituisia huokosia,
ainoastaan kappalten joukossa löytyvis-
sä reunapalasisa on saviaineessa kar-
keampirakeista hiekkaa. Yksi ainoa (reu-
na)kappale on koristettu, muut kaikki
ovat koristelemattomia. Koristeltu reu-
napala on tähän piirrettyä muotoa
Pari muuta reu-
napalasta on vasem-
puolella laitaan piir-
rettyä profiilimuo-
toa. Astiapalasten
joukossa on yksi
pohjakappale
muistuttava, mutta
jyrkästi sisäänpäin
taitettu kappale.

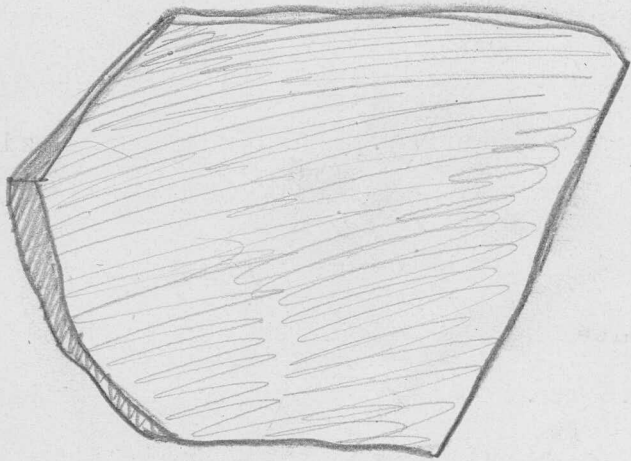

4570.
Harjavalta.

Ruudulla VI oli alkuperäinen pinta jälellä, ja kulttuurikerros ulottui noin 45 cm:n syvyydelle. Täältä ruudulta löydettiin:

17. Saviastianpalasia, nähtävästi kahdesta astiasta, joista toinen on samanlaista hienoaaineksista ja huokosellista kuin edellisessä numerossa mainitut palaset; toinen karkeampi hiekkaista. Astiapalasten, jotka kaikki ovat koristamattomia, yhteydessä löydettiin muutama pieni luunmuru ja yksi kuutelokiven siru. Palaset esiintyivät noin 10-35 cm:n syvyydeltä asemapiirroksen merkityiltä kohdilta ruutua.

18. Pieni kappale hioinkiveä, joka samoin kuin edelliset on porilaista hietakiveä.

Hiomapintaa näkyy olevan kehän muotoon tahkoamalla syntynyt. Katkelman suurin pituus on 82, leveys 67 ja paksuus 8 mm.

Katkelma löytyi asemapiirroksen merkityltä kohdalta noin 30 cm:n syvyydeltä.

19. Kappale hioinkiveä, samanlaista kivilajia kuin edelliset. Katkelmassa on ainoastaan vähäinen osa hiomapintaa jälellä,

4570.

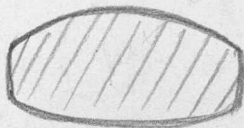
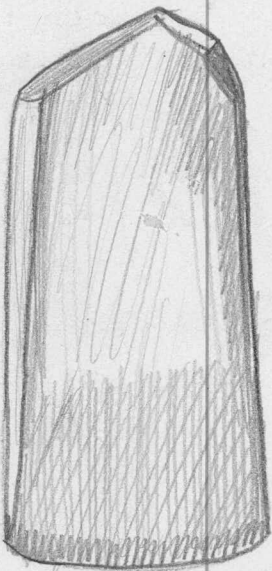
Harjavalta.

muuten se on 116 x 90 x 63 mm suuruisen möhkäle. Kivi esiintyi aivan ruudun reunasta, josta vierä syvenmälle olevaan hiekkakuoppaan.

Ruudulta VII ulottui kulttuurikerros noin 45 cm:n syvyydelle. Tältä kohdalta löydöt:

20. Joukko pieniä, hyvin ohuita hienoaineksisia saviastian palasia ja pieni poltettu luupala, löydetyt asemapiirroksen merkityltä kohdalta noin 20 cm:n syvyydeltä. Astiapalaset ovat ilman vähintäkään koristelua.

21. Tasataltta tiivistä kivilajia, rapautunut omituisen nystermälliseksi. Ase kapenee varsipäästä päin, ja aseenkantapää on tahkottu viistoksi. Teränsä lasku loivanlainen, käy kuitenkin jyrkemmäksi teränsuulla. Lämpileikkaus muotoa. Pituus 72, leveys terältä 35, varsipäästä 28 ja paksuus 17,5 mm. Ase löydettiin asemapiirroksen merkityltä kohdalta noin 20-30 cm:n syvyydestä.

22. Pilalle mennyt kiviaseen tekele diabasilta näyttävää kivilajia. Kiveä on aivan selvästi muodosteltu iskemällä, mutta lieneekin tässä muodostelussa katkennut poikki. Kiven toinen kylki

4570.

Harjavalta

on melkein kokonaan, toinen osaksi ruskean värinen. Pituus 80,5, leveys 80 ja paksuus 48,5 mm. Aseen löytökoh- ta asemapiirroksessa.

Ruudulta VIII, joka on vaan ka- peaa hiekkakuopan reunaa, ja jolla kulttuurikerros ulottui noin 50 cm:n sy- vyydelle, löydettiin:

23. Kaksi lastua kiviaseista, toinen kuiten- kin siksi epäiltävä, toisessa on pie- nellä kulmalla hiomisen jälkiä. Lastut löytyivät asemapiirroksen merkityiltä kohdilta.

24. Joukko saviastianpalasia ainakin kolmes- ta eri astiasta. Astiapalaset ovat kaik- ki koristamattomia ja niiden saviaines- sa on käytetty verrattain karkearakeis- ta hiekkaa. Reunapalasia löytyy kolmes- ta eri astiasta, ja ovat ne profiilis- sa laitaan piirrettyä muotoa.

4570.

Harjavalta

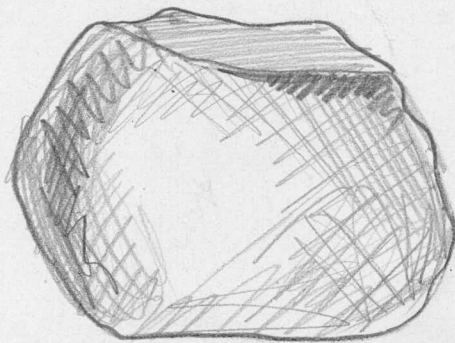
Löydetyt asemapiirrokseen merkityiltä kohdilta kulttuurikerroksesta.

Ruudulta IX, joka on edellistäkin kapeampi kaistale hiekkakuopan reunaa ja jolla kulttuurikerros ulottui samalle syvyydelle kuin edellisellä ruudulla löydettiin ainoastaan:

25. Muutamia pieniä koristamattomia savias-tianpalasia ja muutama poltettu luunsi-ru asemapiirrokseen merkityltä kohdalta noin 5-20 cm:n syvyydeltä.

Ruudulta X, joka oli kokonaan koskematon maata ja jolla kulttuuri-kerros ulottui samalle syvyydelle kuin edellisillä ruuduilla (n. 50 cm) löydettiin asemapiirrokseen merkityiltä kohdilta ja pinnalta noin 30 cm:n syvyydeltä:

26. Pieni liuskelma jostain kiviaseesta tai sellaisen tekeleestä. Kappaleessa on pieni kapea kohta sileäksi hiottu, ja on muuten alle piirrettyä muotoa ja kokoa sekä 14 mm paksu.

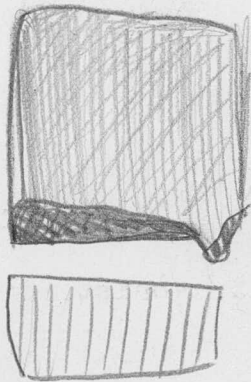

27. Hioinkivi, ruskeata, hienorakeista hieta-kiveä. Kivestä joka on katkelma pitemmästä, poikkileikkaukseltaan melkein suunnik-

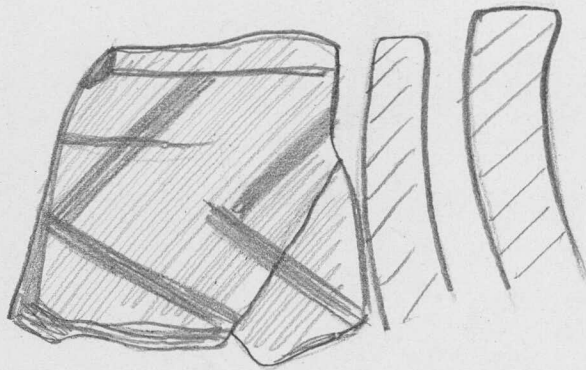
4570.

Harjavalta

kaan muotoisesta hioinkivestä on toinen sivu ja molemmat kyljet hiotut. Pituus 64, leveys 59, paksuus 31 mm.

28. Joukko saviastiankappaleita nähtävästi kahdesta astiasta, toinen hienon, toinen hyvin karkeansekaista saviainetta. Kummastakin astiasta on myöskin reunapalanen, joista näkee, että toinen on ollut koristamaton ja profiililtaan alle piirrettyä muotoa, toinen karkea-aineisempi koristettu hyvin yksinkertaisesti ku-

ten kuvassa näkyy. Tämänkin profiili piirretty.

4570.

Harjavalta

Ruutu XI oli koskematonta maata ja kulttuurikerros sillä ulottui noin 55 cm:n syvyydelle. Tältä löytyi asemapiirroksen tarkemmin merkityiltä kohdilta:

29. Kaksi asekiven lastua ja pieni toiselta sivultaan hiottu siru ruskeata, hienorakeista hioinkiveä, muutamia pienen pieniä saviastian muruja ja viisi pientä poltettua luupalasta. Näistä esiintyivät luupalaset syvimmältä nim. ihan koskemattoman maan rajoilta (n. 55 cm) muut löytyivät pintaa lähemmältä.

Ruudulta XII, joka niinikään oli koskematonta maata ja jolla kulttuurikerros ulottui samalle syvyydelle kuin ruudulla XI, löydettiin asemapiirroksen merkityiltä kohdilta.

30. Muutamia koristamattomia saviastianpalasia ja joukko pieniä poltettuja luunsirua, jotka kaikki esiintyivät kohdintaan noin 20-50 cm:n syvyyksiltä.
31. Joukko kivenlastuja ja ukonkivenpalasia, löydetyt sieltä täältä kaivetulta alueelta I-XII.

Saamanmäen torpan pellolla, suoraan mitaten 165 metriä päässä torpan asuinrakennuksesta itään tehdyltä koekaivaus-

4570.

Harjavalta.

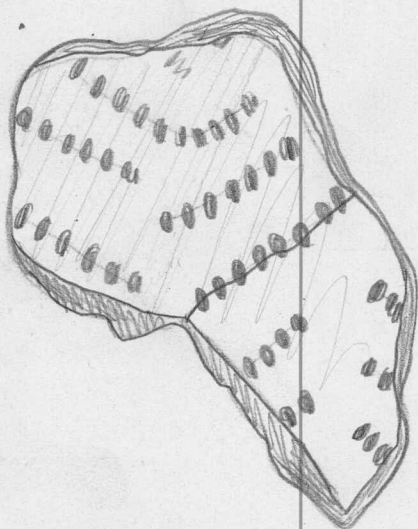
alueelta c (katso kartalla) löydettiin liikutetusta hiekasta:

32. Pieni, yhdeltä sivultaan pyöreähköksi tahkottu hioinkiven(?)palanen karkeara-keista vaaleanväristä hiekkakiveä ja pieni poltettu luupalanen. Hioinkiven mitat ovat 45 x 32 x 24 mm.

Isonmäen torpan pellon laidassa noin 50 metrin päässä torpan asuinrakennuksesta etelään tehdyllä koekai-vausalueella g (kartalla) löydettiin, tällä kohtaa noin 40 cm:n syvyydelle ulottuvasta kulttuurihiekkakerroksesta:

33. Joukko saviastianpalasia, muutamia kivenlastuja, niiden joukossa yksi kappale jonkun asean terästä, sekä pieni poltettu luupala. Astiapalaset, joiden saviaines on karkeanlaista lienevät kahdesta astiasta, joista toinen lienee ollut koristamaton; toinen koristettu yksinkertaisilla kampa-aiheisilla ornamenteilla, joiden kokonaisuudesta ei palasten johdolla kumminkaan pääse perille. Parista kappaleesta on tähän piirretty näyte. Joukossa on pieni reunapala, jonka profiili piirretty.

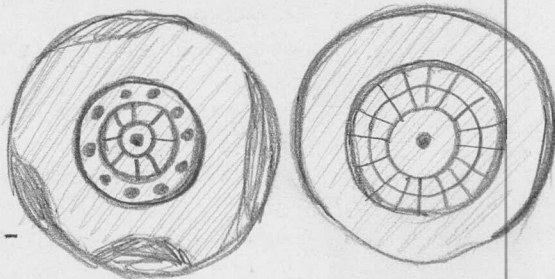
Lähellä Saamanmäen kivikautista asuinpaikkaa löydettyinä luetellaan tässä torppari Juho Mäkilältä ostettu

4570.

Harjavalta.

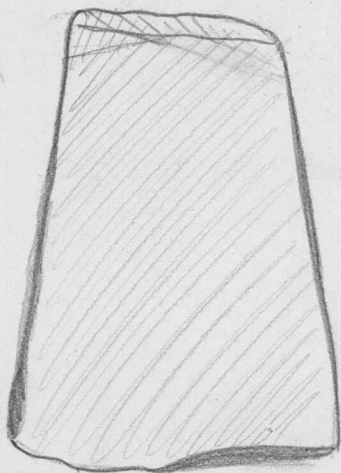
34. Pieni valinmuotti vuolukivestä. Kivi on muodoltaan melkein ympyränmuotoinen, noin 33-36 mm läpimitaten sekä ainoastaan 4-6,5 mm paksu. Kiven kummallakin sivulla on pyöreä uurrettu valinpesäke sitä muotoa kuin tähän piirretyt kuvat osoittavat.

Valinmuotti on löydetty Harjavallan kirkon kylän Lapilantalon kuuluvan Mäkilän torpan pellostä. Löytänyt torppari Juho Mäkilä kesäkuun lopulla 1905.

Kaunismäen löytö

35. Hioinkiven katkelma ruskeata porilaisesta hiekkakiveä. Kiven hiomapinta on notkolla, joten eheänä olleen kiven hiomatase nähtävästi on ollut keskelmä koholla. Kivi on 116 mm pitkä, 59-85 mm leveä ja 29-35 mm paksu.

Hioinkivi on löydetty Harjavallan pitäjän Hiirjärven kylän Ala-Kleemolan taloon kuuluvan Kaunismäki nimisen torpan pellostä heinäkuun alussa 1904. Löytäjä torpparinpoika Nestori Lehtimäki, Lehtimäen torpasta, joka kuuluu Merstolan kylän Pussin taloon.

4570.

Mainitun Kaunismäen maalta on kiviaseita ennenkin löydetty (vrt. H. M. L. 4276:3) ja kuuluu myös Kaunismäen naapurina olevan Rintala nimisen torpan maista niitä löydetyn. Paikka on Harjavallan ja Kiukaisten pitäjien rajalla niin kutsutulla Torisevan kulmalla, joka entuudeltaan on kivikautisesta asutuksestaan tunnettu. (Katso maist. J. Ailion paikalta syksyllä 1903 tekemää karttaa topogr. arkistossa.)

4571.

Kiukainen.

Kivikauden löydöt, joita maisteri Juhani Rinne 6 p:nä heinäkuuta 1905 osti Uotimäen tunnetulla kivikautisella asuinpaikalla Kiukaisissa. (Katso paikalta tehtyjä kertomuksia ja maist. J. Ailion v. 1903 tekemää karttaa Hist. Museon Topografisessa arkistossa).

a) Mikolan torpasta ostetut esineet, jotka sanottiin olevan löydettyjä samoilta kohdilta mainitun torpan mailta, mistä ennenkin on kivikauden kaluja talteen otettu. (Katso J. Ailion karttaa).